

Název projektu	„Učíme se vedle sebe“
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.61/0.0/0.0/15_007/0000201
Název klíčové aktivity	1.2.2. Volnočasová aktivita Kulturní kroužek – Programy zaměřené na usnadnění přechodu žáků mezi stupni vzdělávání
Lektor	Mgr. Antonín Grafnetter
Období	2016 - 2019

Metodika práce volnočasové aktivity Kulturní kroužek

Obsah:

1. Úvod
 2. Přínos volnočasové aktivity pro žáky cílové skupiny
 3. Metody a didaktické postupy při práci s žáky cílové skupiny
 4. Témata jednotlivých setkání
 5. Zhodnocení volnočasové aktivity
-

1. Úvod

Tato metodika může sloužit jako podpůrný metodický - didaktický materiál pro pedagogické pracovníky škol, školských zařízení i zájmových skupin, které nabízejí svým žákům volnočasové aktivity.

Jedná se o dobrovolnou účast žáků cílové skupiny, pro kterou byl projekt realizován, tedy o žáky 1. až 3. ročníků učebních oborů kategorie H a E, kteří jsou ohroženi z jakéhokoliv důvodu školním neúspěchem. Aktivita byla žákům nabízena jedenkrát týdně v délce 60 minut.

Smyslem a cílem volnočasové aktivity je napomoci žákům smysluplně využít volný čas, rozvíjet technické, estetické, komunikativní kompetence a získat nové poznatky a dovednosti, které budou schopni samostatně aplikovat ve svém dalším osobním i profesním životě.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výsledky jejich práce, mezi které patřily komiksy, letáky, plakáty, omalovánky, fotografie, rukodělné výrobky apod., byly postupně prezentovány v prostorách školní budovy, ve školním časopisu, na nástěnkách, na webových stránkách školy, omalovánky byly určeny pro malé děti v mateřské škole, se kterou škola spolupracuje.

2. Přínos volnočasové aktivity pro žáky cílové skupiny

Na tomto místě je nutné si uvědomit, jak diferenciovaní žáci tvoří cílovou skupinu. Školním neúspěchem jsou ohroženi žáci ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, žáci se specifickými vzdělávacími potřebami, žáci přecházející mezi stupni vzdělávání i žáci, kteří vykazují jakýkoliv druh jinakosti.

Přínos aktivity pro tyto žáky byl dle našich zkušeností pozitivní. Ať již nabytými dovednostmi, znalostmi, rozvojem technické zručnosti, a v neposlední řadě osobnostním růstem v očích dalších spolužáků, čímž se postupně stírají intelektové a sociální rozdíly.

• Kazuistika žáka ohroženého školním neúspěchem:

Osobní anamnéza:

- Žák 16 let, přichází se ZŠ speciální, přijat ke studiu do učebního oboru kategorie E.
- Žije ve společné domácnosti s matkou, donedávna i s babičkou, která nedávno zemřela. Otce nepoznal. Dle slov matky se „ztělesnil“ do role muže – hlavy rodiny. Je dominantní, doma rozkazuje. Matka je zaměstnána ve směnném provozu, přenechává synovi povinnosti i v péči o domácnost.

Pedagogická diagnostika:

- Intelekt v hraničním pásmu, oslabení paměti, pozornosti, grafomotoriky. Pomalé tempo práce. Přidružené specifické poruchy učení - dyslexie. Narušena komunikační stránka – koktavost.
- V kolektivu není příliš oblíbený, narušuje výuku, vykřikuje, horlivě na sebe upozorňuje, dohaduje se se spolužáky, okřikuje je. Doma se vtělesňuje do role hlavy rodiny, ve vyučovací hodině má tendenci se ztělesnit do role pedagoga. Rád by řídil hodinu, poučoval spolužáky.

- Se žákem byly vedeny speciálně pedagogické pohovory s apelací na umírněnost ve svém jednání.
- Žák byl zástupcem třídy do žákovské samosprávy. I zde – při schůzkách s ostatními žáky se projevoval horlivě, koktal – než něco řekl, tak ho ostatní žáci okřikli. Následovala apelace o toleranci apod.
- Kazuistický žák se netěšil oblibě mezi spolužáky pro své chování. Nikdo mu neubližoval, ale žádného kamaráda neměl.

Účast kazuistického žáka ve volnočasové aktivitě

- Jeho účast změnila pohled spolužáků na jeho osobu a i on sám umírnil díky pozitivnímu vlivu lektora své chování.
- Žák při své horlivosti se stal velmi aktivním – měl různé nápady, pracoval na návrzích, konzultoval s lektorem i mimo vyhrazený čas. Zažil úspěch – jeho výtvary byly zveřejněny. Tvořil vlastní graficky upravený program městského kina – žáci se ho ptali, co se kdy hraje, zda film viděl. Najednou se ze žáka, který většinu otravoval, stala populární a vyhledávaná osoba.
- Tento žák měl podnětné rodinné prostředí, mohl si dovolit chodit do kina na filmy, které ho zajímaly a vyprávět spolužákům ve třídě i v kroužku.

3. Metodické postupy při práci s žáky cílové skupiny

3.1 Motivace, prezentace, pravidelnost

Tyto tři zásady tvořily základní stavební kameny zapojení žáků do volnočasové aktivity.

Motivace a prezentace volnočasové aktivity:

Činnost spočívala v systematickém představení celé aktivity žákům, kteří měli zájem nebo byli vytipováni speciálním pedagogem a dalšími pedagogy. Jednalo se o osobní setkání lektora, který detailně popsal vizi kroužku, výstupy a cíle, které by měly být naplněny. Svoji motivačně prezentační aktivitu podpořil ukázkou technického vybavení, s nímž budou žáci pracovat. Vzhledem k tomu, že je lektor odborníkem, umělcem, malířem a výtvarníkem, tak působil na žáky i z odborného a estetického hlediska. Z psychologického hlediska jsou žáci

dospívajícími jedinci, kteří hledají smysl svého života, jsou rádi v objektu zájmu, i přesto, že jsou i introvertní. Jejich rodiny jim často nemohou nabídnout takovou pozornost, které se jim dostalo právě při této motivační prezentaci k účasti.

Praktické využití metody motivačně prezentační

Metoda motivační <i>Cíl: zvýšit zájem o účast ve volnočasové aktivitě</i>	
Předmluva	Osobní prezentace kroužku lektorem
Rozhovor	Diskuze, otázky, odpovědi, sdílení zkušeností.
Demonstrace	Ukázky technického vybavení, vzorové fotografie, plakáty, výrobky.

Pravidelnost: I volnočasová aktivita musí mít nastavená pravidla a řád, který může být volnější než klasická výuka. Opakující se činností si žák vytváří smysl pro zodpovědnost a nabývá návyky v organizaci práce volného času. Setkání byla realizována v pravidelných dnech a časech, s nimiž byli žáci seznámeni ústně, ale také na speciální nástěnce kroužku.

3.2 Další použité metody, organizační formy a přístupy v návaznosti na konkrétní činnost

3.2.1 Použité metody

Použitá metoda	Realizovaná činnost v rámci volnočasové aktivity
Metoda dovednostně-praktická	Metoda byla pravidelně využívána při výtvarné činnosti, rukodělné činnosti, manipulaci s technikou, tvorbě fotografií, malování, kreslení apod.
Metoda názorně demonstrační	Metoda byla hojně využívána při manipulaci s technikou, psacím a kreslícím náčiním, pozorování předmětů a jejich vlastností v závislosti na technice použití (co udělá tempera ředěná vodou? Bez vody? Na listu papíru? Na stromové kůře? Fotografie

	s použitím blesku? Bez použití blesku? apod).
Dialogické metody	Nedílnou součástí každého vzdělávání, osob je vedení rozhovoru, diskuze. Tato metoda provázela celou volnočasovou aktivitu od svého počátku až do konce.
Metoda expoziční, fixační	Aby bylo co upevňovat, muselo nejprve dojít k prvotnímu seznámení se s technikou, vlastnostmi materiálů, zákonitostmi ve využívání. Po-té docházelo pravidelně k metodě fixační tak, aby činnosti, dovednosti a znalosti, kterých žáci nabyli, byly zautomatizovány a bez obav je mohli aplikovat v navazujících činnostech. (Např. Práce s PC, PC programy, práce s fotoaparátem a digitální fotografií, práce s výtvarnými potřebami apod.).
Metoda diagnostická	Této metody bylo využíváno především v souvislosti se zpětnou vazbou v rovině lektor – žák, ale i v rovině žák – lektor. Dále pak ve formě formativního hodnocení, neboť bylo velmi důležité rozvíjet u žáků komunikační dovednosti a kompetence řešení problému. Žáci byli nuceni ke kritickému myšlení, přemýšlení nad dalšími postupy ve své započaté práci. Formálního hodnocení bylo využíváno také v oblasti „mít nápad a jak ho zrealizovat“.
Metoda aplikační	Aplikace nabyté zkušenosti, dovednosti a znalosti vedla ke koncovému výtvoru – fotografie, kresby, plakátu apod.

3.2.2 Využití organizační formy

Využití organizační formy	Způsob využití v rámci volnočasové aktivity
Organizační formy podle počtu přítomných žáků na setkání	Individuální setkání / skupinové setkání.
Organizační formy podle prostředí, kde setkání probíhalo	Školní (využití školní budovy) Mimoškolní (příroda, výstava, apod.)
Organizační formy podle samostatnosti žáků	Individuální – žák pracoval samostatně. Skupinová práce – společná práce na plakátu, koláži. Frontální – pouze v případě, kdy lektor vysvětloval zadání, demonstroval a vykládal základní poznatky, znalosti a zákonitosti dle tématu.

3.2.3 Využití přístupy

Využitý přístup	Aplikace přístupu v rámci volnočasové aktivity
Multisenzoriální přístup	Tento typ přístupu je nedílnou součástí jakéhokoliv druhu vzdělávání. Jedná se o zapojení všech smyslů do činnosti – zraku, sluchu, hmatu, pohybu. Žáci vidí, co dělají, jak to či ono reaguje, jaký je výsledek. Mohou se ponaučit z chyby. Žáci slyší, co je jim sdělováno, jaké mají ostatní názory na konkrétní záležitosti, slyší, jak reaguje technika – bzučí, chroupe, nedělá žádný zvuk. Osahání si materiálů, konzistence barev, technické vybavy, zjistí, jak těžké je připevnit špendlíkem obrázek na nástěnku... Pohyb byl neodmyslitelnou součástí – manipulace s předměty, rozvoj jemné motoriky, chůze, postoj apod.
	Komunikace a rozvoj komunikativních dovedností jsou součástí vzdělávacího

Komunikativní přístup	procesu. Žáci ohrožení školním neúspěchem z jakéhokoliv důvodu měli možnost komunikovat s dospělým lektorem i se svými vrstevníky. Měli možnost vyjádřit svoje názory, postoje, reakce. Měli možnost slyšet jiný styl mluvy, než na který jsou mnohdy zvyklí z rodiny nebo z party. Nejednou se stalo, že žáci nedodržovali pravidla hovoru – křičeli, „skákali“ do řeči, vyjadřovali se vulgárně. Právě zde byl velký úkol lektora nejen rozvíjet činnosti obsažené v tématech kroužku, ale tak vštěpovat pravidla kvalitní komunikace. S potěšením, je možné konstatovat, že u některých žáků došlo k nápravě.
-----------------------	--

4. Témata jednotlivých setkání

- Fotografování.
- Úprava fotografií.
- Tvorba informačního letáku, plakátu.
- Návštěva výstav.

5. Zhodnocení

Volnočasová aktivita naplnila svůj cíl, kterým bylo poskytnutí možnosti žákům ohroženým školním neúspěchem využít smysluplně volný čas a naučit se takové činnosti, kterých budou moci využít v dalším životě.

V průběhu své účasti měli možnost nejen poznat své spolužáky, rozvíjet kompetence a dovednosti, ale také trávit čas v přírodě, poznávat zajímavá místa, úkazy i památky, které doposud neznali nebo je znali pouze okrajově.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Důležitý byl přístup lektora, který dokázal pomocí výše popsaných metod vzbudit u žáků zájem, motivovat je, spolupracovat s nimi a odborně je vést. Svoje umělecké zaměření podpořil kvalitní pedagogickou diagnostikou, rozvíjel u žáků dovednosti, schopnosti a znalosti, respektoval jejich osobnost a poskytl žákům možnost zažít úspěch. Přístup lektora a zájem žáků vytvářel tvůrčí, uměleckou atmosféru kroužku.

Zpracoval: Mgr. A Grafnetter